

*О. В. Бурлука,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри культурології
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ЦІННІСНА ОРІЄНТОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ САМООСВІТИ

Політична, правова, моральна, інтелектуальна культура формується за допомогою постійного поповнення й відновлення знань. Йдеться не про нагромадження знань, а про більш глибоке оволодіння знаннями, їхню систематизацію, про проникнення в сутність суспільних явищ і процесів, про освоєння якомога більшого культурного простору. На все, що створюється в суспільному житті, накладають свій відбиток розум, почуття і воля людини, яка й творить культурний процес. Але людина не тільки продукт конкретно-історичних суспільних відносин, але й система, що саморозвивається, самоналаштовується, самоврядовується, саморегулюється. Тому, потреби людини в засвоєнні інформації не є незмінними – вони змінюються як протягом історії всього людства, так і протягом життя окремої людини.

Задоволення пізнавальних потреб і інтересів, вдосконалення освітнього потенціалу і як вищу форму, саморозвиток, можливо здійснювати за допомогою самоосвіти особистості. Самоосвіта – це один із засобів реалізації внутрішньої свободи й у цілому самореалізації особистості.

Рівень, інтенсивність, спрямованість і якість самоосвіти визначають різноманітні можливості особистості, її життєву програму, життєвий шлях, культуру життя. Самоосвіті належить велика роль у засвоєнні відповідного набору знань, цінностей, символів, ідеалів, що дає людині свободу творчості свого життя й уявлення про те, що вона формує адаптуючись до обставин буття і дає змогу їх перебороти.

Самоосвіта припускає вільний доступ до інформаційних технологій, навчання, індивідуалізоване за часом, темпам, змістом, вибором особистістю освітньої стратегії й шляхів її реалізації. Самоосвіта особистості є складовою особистісного розвитку, збагачення його новим і новітнім змістом, гарантією збереження професіонала й особистості в динамічно мінливих умовах суспільної практики. Самоосвіта особистості сприяє відновленню, розширенню й поглибленню раніше отриманих знань, а також вдосконаленню практичних навичок, умінь їх одержання й осмислення з метою досягнення найвищого рівня професійності, майстерності й загальної культури. Прийоми, методи й в цілому досвід самоосвіти засвоюється й накопичується особистістю в процесі навчання в загальноосвітній школі, розвивається й систематизується в умовах вищої.

Самоосвіта особистості, як правило, здійснюється за індивідуальною програмою, ініціюється, регулюється й контролюється самим суб'єктом. Привабливість самоосвітньої діяльності надають гуманізм і демократизм, гнучкість і різноманіття засобів і організаційних форм, що сприяють самоактуалізації й саморозвитку особистості, її творчої самостійності. «Одно из преимуществ самообразования в том, пишет Н. В. Гончаренко, – что оно может длиться всю жизнь, даже тогда, когда возраст, здоровье и другие причины не позволяют человеку получать образование в организованных формах обучения. В самообразовании есть тот беспокойный самопоиск, самостроительство, которые свидетельствуют об остром самоосознании себя, своей сущности, о стремлении к усовершенствованию» (1; с. 24).

Парадигмою самоосвіти є процес становлення людського в людині, складання, формування людської родової природи, її формування, карбування. Каркас самоосвіти: створення людини через діяльність, у рамках якої він засвоює розумові, пошукові, творчі, навчальні, організаційні, самоаналітичні, інтенціональні засоби. «Человек единственное уникальное существо мироздания способное складываться, организовываться, формироваться, развиваться посредством культивирования человекообразующих сил» (2; С. 108) Тому, оброблення в собі родових людських якостей – соціальності, розумності, моральності становить основу само-

освіти. Самоосвіта не тільки процес поповнення і переробки знань, вона сприяє становленню особистості, її загальній культурі, соціальній, моральній зрілості тощо.

Ціннісна орієнтованість, спрямованість самоосвіти залежить від конкретно-історичних типів: суспільних відносин, способу життя, типу особистості, її моральних якостей тощо. У людини є можливість свободи вибору у створенні власного життя, але вибір цей можливий і в напрямку до духовного вдосконалення і шляхом повторного здичавіння. Відповідно до обраних цінностей і переконань людина визначає свій життєвий шлях, спираючись на власний та чужий досвід, не тільки шляхом адаптації до наявних умов, дотримуючись норм і традицій, але й організацією свого життя. Вона вибирає напрямок і зміст свого духовного життя і цінностей з усієї культурної скарбниці людства, особливо це стало можливим з розвитком засобів масової комунікації. І хоча, вона обирає те, що відповідає її запитам й умовам буття, її вибір може бути альтернативним – прийняти чи відкинути. Тобто, залежно від базових цінностей особистоті самоосвіта має просоціальний або асоціальний, гуманістичний або індивідуалістичний характер, підтверджує одні цінності й заперечує інші.

Список використаних джерел:

1. Бурлука Е. В. Самообразование личности как социально-педагогическая проблема. Монография – Х.: ЧПИ «Новое слово», 2008. – 180 с.
2. Гончаренко Н. В. Гений в искусстве и науке. – М., 1991. – 430 с.
3. Мамардашвили М. К. Как я понимаю философию /М. К. Мамардашвили.- 2-е изд., испр. и доп. – М: Прогресс; Культура, 1992. – 415 с.

** О. А. Шумейко,*

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри культурології*

*Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ЗНАЧЕННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ТА МОРАЛЬНО- ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ПРАВНИКА

Естетична культура – одна із складових загальної культури особистості, а саме, складова її духовного розвитку, що певним чином

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра культурології

СУПЕРЕЧНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МОРАЛІ І ПРАВА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
30 травня 2019 року**

Харків
«Право»
2019

Редакційна колегія:

А. П. Гетьман – д. ю. н., професор, заслужений діяч науки та техніки України, академік НАПрН України, проректор з наукової роботи НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

В. О. Лозовой – д. філос. н., професор, завідувач кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Н. В. Маслак – к. ю. н., асистент кафедри кримінального права № 1 НЮУ ім. Ярослава Мудрого, приватний нотаріус ХМНО Харківської області;

Ю. А. Меліхова – к. ю. н., доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

О. В. Прудникова – д. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

Л. М. Сідак – к. філос. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого, секретар редколегії;

Т. М. Слінько – к. ю. н., доцент, завідувач кафедри конституційного права України НЮУ ім. Ярослава Мудрого;

О. А. Шумейко – к. філол. н., доцент, доцент кафедри культурології НЮУ ім. Ярослава Мудрого

С89 **Суперечності** взаємодії моралі і права в сучасному українському суспільстві : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 30 трав. 2019 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2019. – 200 с.

ISBN 978-966-937-725-8

Збірник містить наукові статті та тези наукових доповідей з питань філософії права, соціальної філософії, етики, правознавства, зокрема кримінального, конституційного, аграрного, екологічного права, кримінології, медицини, а також соціології, педагогіки та актуальних проблем юридичної освіти і морально-правового виховання особистості як складових системи національного виховання в сучасних умовах соціокультурного розвитку.

Для викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти.

УДК 17+177: 340.12

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019

© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

ISBN 978-966-937-725-8

ПЕРЕДМОВА

В умовах багатовимірної трансформації українського соціуму великого значення набуває проблема суперечності взаємодії права і моралі в сучасному інформаційному суспільстві.

Дослідження взаємодії моралі і права у суспільному регулюванні завжди мали і мають важливе значення, оскільки без урахування їх багатоаспектного зв'язку система законодавства малоєфективна. І хоча взаємодія і взаємовплив між правом і мораллю історично набувають різних форм, змісту і значення, вони зберігають нерозривний внутрішній зв'язок.

Завдання, які виникають на сучасному етапі функціонування соціальної системи України, зокрема реформування правової системи, моральних основ життєдіяльності, повинні вирішуватися на основі самобутніх національних українських традицій з урахуванням здобутків інших культур, насамперед досвіду розбудови правових систем, імплантації до них загальноприйнятих моральних норм тощо. Окреслені питання вимагають всебічного осмислення, яке можливе тільки за умови комплексного міждисциплінарного дискурсу щодо діалектики взаємозв'язку між правом і мораллю. Це уможливило виокремлення і обґрунтування ключових завдань і напрямів державної політики, а на їх основі – розробку концепції взаємодії моралі і права з урахуванням національних традицій з метою подолання суперечностей, максимального узгодження потреб та інтересів особистості, соціальних спільнот та суспільства у цілому.

Сьогодні, безперечно, нагальною є проблема осмислення суспільних основ життєдіяльності, які повинні визначатися національними моральними орієнтирами і сучасними правовими стандартами з урахуванням усталених традицій морального і правового виховання, а також усвідомлення проблем взаємодії моралі і права у сучасному суспільстві, реальних можливостей впливу на суспільство правової системи й моралі з урахуванням зміни ціннісних орієнтирів у сучасному світі.

Голова організаційного комітету конференції,
проректор з наукової роботи НЮУ ім. Ярослава Мудрого,
заслужений діяч науки та техніки України,
академік Національної академії правових наук України,
доктор юридичних наук, професор
А. П. Гетьман

<i>Маслак Н. В., Скрипник Р. В.</i> ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЯ ОБІГУ КАНАБІСУ В УКРАЇНІ: МОРАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	101
<i>Фоменко Л. К.</i> СПІВВІДНОШЕННЯ МОРАЛЬНОГО І ПРАВОВОГО АСПЕКТУ МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ КОНТЕКСТ.....	105

Тематичний напрям 3.

ПЕРСПЕКТИВИ ВЗАЄМОДІЇ МОРАЛІ І ПРАВА В УКРАЇНІ

<i>Кисельов М. М.</i> МОРАЛЬ І ПРАВО В ЕКОЛОГІЧНІЙ ЕТИЦІ.....	109
<i>Маслак Н. В.</i> МОРАЛЬНІ ТА ЗАКОННІ ПІДСТАВИ ПРАВА НА ВІДМОВУ В ЮРИДИЧНІЙ ПРОФЕСІЇ.....	115
<i>Корнієнко Г. С.</i> МОРАЛЬ І ПРАВО В АГРОБІЗНЕСІ.....	120
<i>Байрачна Л. К.</i> КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ІМПЕРАТИВ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	123
<i>Гізімчук О. О.</i> МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКОНОДАВЧОЇ ОХОРОНИ АВТОРСЬКИХ ПРАВ.....	127
<i>Середа О. В., Пацюра І. В.</i> МОРАЛЬНІ ЗАСАДИ ЯК ГАРАНТІЯ ІСНУВАННЯ ПРАВА В СУСПІЛЬСТВІ.....	129
<i>Сідак Л. М., Алісва А. В.</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ СПРАВЕДЛИВОСТІ У РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ ПРАВА.....	132
<i>Меліхова Ю. А., Черний В. С.</i> ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ В СТРУКТУРІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЇХ МІСЦЕ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	134

Тематичний напрям 4.

**МОРАЛЬНЕ І ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ
ЯК СКЛАДОВІ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ**

<i>Ценко М. Б.</i> ПРО ЕТИЧНИЙ СВІТОГЛЯД МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ	139
<i>Сідак Л. М., Метеджси Д. Ю.</i> МОРАЛЬ І ПРАВО ЯК ГОЛОВНІ РЕГУЛЯТОРИ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ	143

<i>Ценко М. Б., Морозов Я. І.</i> ВПЛИВ ОСВІТИ НА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ	146
<i>Бурлука О. В.</i> ЦІННІСНА ОРІЄНТОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ САМООСВІТИ.....	149
<i>Шумейко О. А.</i> ЗНАЧЕННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ТА МОРАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ПРАВНИКА	151
<i>Тітомир О. С.</i> ПРИРОДНО-ПРАВОВЕ РОЗУМІННЯ ПРАВА ЯК ІДЕЙНА ОСНОВА ПРАВОВОГО І МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ.....	155
<i>Тузиков С. А.</i> ДЕЯКІ МЕТОДИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА СПІВРОБІТНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	159
<i>Пивоваров В. М.</i> КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У МОРАЛЬНО- ПРАВОВОМУ ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ ЮРИСТА.....	164
<i>Лисенко О. А.</i> РОЛЬ МОВИ В МОРАЛЬНО-ПРАВОВОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІ.....	168
<i>Бєлєнок О. А., Мацко-Демиденко І. В.</i> СОЦІАЛЬНИЙ ПРОСТІР ЖИТТЄВОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ КИЇВСЬКИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ	172
<i>Чумак Т. М.</i> МОРАЛЬНО-ДУХОВНЕ ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	177
<i>Середа О. В.</i> ГАРМОНІЯ ПРАВА І МОРАЛІ В БОГОСЛОВ'Ї ТА ПРАВОВІЙ ДУМЦІ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО.....	182
<i>Черемський М. П.</i> МИСТЕЦТВО ЯК ШЛЯХ ДО ПОДОЛАННЯ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ В СУСПІЛЬСТВІ	186
<i>Слюсаренко Т. О.</i> ДУХОВНО-МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА КОНЦЕРТНОГО РЕПЕРТУАРУ КОБЗАРІВ-БАНДУРИСТІВ	191